

Historieglimt 150

Aldershjem på Lademoen

Her skal vi ikke møte bare ett aldershjem, men se på omsorg og boforhold for eldre i bydelen i de siste hundre år. Det er samtidig historien om hvordan samfunnet har lagt forholdene til rette for dem. I gammel tid tok familien hånd om sine eldre. I bondesamfunnet hadde gårdene kårboliger for dem som hadde drevet gården tidligere. De fattige og syke derimot gikk på legd. Fattigforstanderne satte opp liste over hvor lenge de elendige skulle forsørges på de enkelte gårdene. I byene forsøkte også familiene å ta hånd om de gamle, men små boliger og fattigdom gjorde det vanskelig. På Lademoen forsøkte gamle og syke å greie seg selv i egne husvære. Menigheten fikk Diakonissehjemmet på Lovisenberg til å utplassere inntil tre diakonisser på Lademoen fra 1880-åra. Da folketallet steg i bydelen, hadde mange gamle det vanskelig. Det ble et skrikende behov for aldershjem. Etter den første verdenskrigen kom det første Lademoen hjem for gamle ble til i 1919.

Det var en direkte frukt av en gave fra to av menighetens trofaste medlemmer, nemlig bankbud Johan Andersen Leistad og frue Martha Marie. De var barnløse og opprettet 19. januar 1916 et testamente hvor deres formue skulle deles mellom forskjellige gode formål. En del av formuen skulle gå til et legat kalt *Bankbud Johan Leistad og hustrus legat til trængende i Lademoen menighet*. Senere solgte han sin gård, Mellomveien 7, til Lademoen menighet for en billig penge. Etter at fruen var død, inntok han i testamentet at rentene av legatet kunne brukes til underhold av dem som fikk plass i "Hjem for Gamle" på i hans gård. I en tilleggsbestemmelse av 23/4-1919, testamenterte han også sitt innbo og løsøre til dette hjemmet. Leistad døde 15/6-1919. Hans kone var død nyttårsdag samme år.

Fra høsten 1919 var da Lademoen menighet i stand til å åpne dørene for de første pensjonærer i *Johan Leistad og hustrus Hjem for Gamle i Lademoen Menighet*, senere kalt *Lademoen Hjem for Gamle*. De første pensjonærene stelte seg selv. Det var 4-5 gamle som fikk sin plass på hjemmet disse første år. Senere kom en husmor og andre ansatte, men driften var svært rimelig. Den store hodepinen var å holde de årlige budsjetter. Bestyrelsen med sin første formann, kjøpmann E. Halvorsen, holdt sitt første møte den 11. mars 1920. Halvorsen var formann til 1946! Allerede på det første styremøtet spurte en av styrets damer, fru Hegdahl, om en dameforening kunne stiftes til støtte for hjemmet. Det ble innvilget og allerede dagen etter, den 12. mars, var denne foreningen stiftet. Den gjorde sin trofaste innsats i de alle år hjemmet bestod.

Ute i verden tårnet krigsskyene seg opp. Ved krigsutbruddet 9. april 1940 ble de gamle straks evakuert. Noen reiste med husmor til Gjervan ved Jonsvannet. Noen fulgte med hushjelpen til Meldal og en flyttet til en kjenning.

Alle var forholdsvis snart tilbake igjen. Tross store vanskeligheter gikk driften også i krigsårene.

I 1960 ble Mellomveien 7 ombygget og utvidet ved stor dugnadsinnsats og frivillige gaver i tillegg til håndverkernes arbeid. Hjemmet ble dobbelt så stort. Foruten rom for pensjonærene inneholdt nybygget et liten leilighet for bestyrerinnen og et værelse for hushjelpene. Adresseavisen skrev: *«Det var rene drømmedagsstemningen på Lademoen hjem for gamle i går. Ombygningen av hjemmet som har pågått et års tid, var endelig ferdig. Siste hånd på verket ble lagt for bare et par dager siden, og resultatet ble i går feiret. Sosialrådmannen, representanter for Sosialtrygden, hjemmets støtteforening, byggekomiteen, byggmester, arkitekt, hjemmets styre, sogneprestene Mehus og Sæbø og formannen i byggekomiteen, res. kap. Johan B. Rian, og andre innbudte var møtt frem for riktig å kunne glede seg over hvor hyggelig og praktisk hjemmet var blitt. Etter ombyggingen har hjemmet fått plass til 16 pensjonærer mot tidligere 8».*

Mot slutten av århundret fikk man en driftsavtale med kommunen der kommunen bar stadig mer av driftsomkostningene. Deretter presset kommunen menigheten til å nedlegge hjemmet og være med på å bygge et nytt. Ny kapital lå i Laugsands midler nettopp for dette formålet. Allerede i 1966 stod et nytt Lademoen menighets aldershjem klar i Mellomveien 23. Det var en boligblokk med 50 små boenheter, 30 en roms og 20 to roms leiligheter. Beboerne stelte seg selv. I 2001 stod det nye Laugsands alders- og sykehjem ferdig. Langs Thomas von Westens gate ligger en bydelskafe i første etasje med to sykehjemsavdelinger i andre og tredje etasje. I motsatt ende av der den eldre boligblokken ligger, var det satt opp en fløy med 25 omsorgsboliger, 20 to roms og 5 tre roms leiligheter, som kan kjøpes eller leies. I en liten park mot Grundtvigs gate står den flotte statuen av Ladejarlen fra Laugsands apotek i Innherredsveien 50. Fra 2003 drives Laugsand helse- og omsorgssenter av Trondheim kommune. Selve anlegget eies av Laugsands stiftelse.

I 2014 gjør en seg mange tanker om de sterke ordene som i 1960 ble brukt ved utvidelsen. Senere er det bygd mange og store kommunale eldrecentre og sykehjem med adskillig høyere standard. Likevel kan nok noe av trivselen bli så som så i større enheter. Historien om Lademoen hjem for gamle er samtidig noe av historien om omsorgen for eldre og hvordan den har vokst frem. Det forteller også noe om driften som krever stadig stigende omkostninger. Lademoen hjem for gamle hadde opprinnelig ingen ansatte. Betalte pleiere kom etter hvert. I 2014 er maksimalprisen for faste plasser på helse- og omsorgssentrene kroner 38.870 kroner per måned. Det er ikke vanskelig å se hvorfor kommunen satser på at flest mulig eldre skal fortsette å bo hjemme med eventuell hjelp fra kommunen.

